

Lag om bistånd till enskilda efter evakueringar till Sverige

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till ny lag om bistånd till enskilda efter evakueringar till Sverige. Lagen ska gälla när evakuerade ankommer till Sverige vid en konsulär katastrofinsats enligt lagen om konsulära katastrofinsatser.

Förslaget innebär att en kommun får ge bistånd till enskilda utan föregående individuell prövning (nödvändigt bistånd), när den ger stöd och hjälp utifrån sitt ansvar enligt socialtjänstlagen till evakuerade i samband med ankomsten till Sverige. Syftet med den nya lagen är att underlätta för den kommun i Sverige dit de evakuerade ankommer att ge stöd och hjälp.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 mars 2018.

Behandlade förslag

Proposition 2017/18:29 Lag om bistånd till enskilda efter evakueringar till Sverige.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Gällande rätt	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden.....	5
Lag om bistånd till enskilda efter evakueringar till Sverige	5
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	8
Propositionen	8
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Lag om bistånd till enskilda efter evakueringar till Sverige

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om bistånd till enskilda efter evakueringar till Sverige.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:29.

Stockholm den 5 december 2017

På socialutskottets vägnar

Emma Henriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Henriksson (KD), Anna-Lena Sörenson (S), Lennart Axelsson (S), Katarina Brännström (M), Catharina Bråkenhielm (S), Per Ramhorn (SD), Amir Adan (M), Mikael Dahlgvist (S), Anders W Jonsson (C), Jan Lindholm (MP), Jenny Petersson (M), Kristina Nilsson (S), Carina Ståhl Herrstedt (SD), Barbro Westerholm (L), Karin Rågsjö (V), Hans Hoff (S) och Eva Lohman (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2017/18:29 Lag om bistånd till enskilda efter evakueringar till Sverige. I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om proposition.

Ingen motion har väckts med anledning av propositionen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1 och lagförslaget i bilaga 2.

Lagförslaget har granskats av Lagrådet.

Gällande rätt

En redovisning av regelverket om konsulära katastrofinsatser och om kommunernas ansvar finns i avsnitten 4.2.1 och 4.2.2 i propositionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ny lag om bistånd till enskilda efter evakueringar till Sverige. Lagen ska gälla när evakuerade ankommer till Sverige vid en konsulär katastrofinsats enligt lagen (2010:813) om konsulära katastrofinsatser. Syftet med den nya lagen är att underlätta för den kommun i Sverige dit de evakuerade ankommer (ankomstkommunen) att ge stöd och hjälp till de evakuerade utifrån kommunens ansvar enligt 2 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Med stöd av den nya lagen föreslås en kommun få ge bistånd till enskilda utan föregående individuell prövning (nödvändigt bistånd), när den ger stöd och hjälp till evakuerade i samband med ankomsten till Sverige. Ett sådant bistånd får inte förenas med villkor om återbetalning. Vidare får en kommun hjälpa en ankomstkommun som ger stöd och hjälp till evakuerade i samband med ankomsten till Sverige om ankomstkommunen begär sådan hjälp. En kommun som hjälper en ankomstkommun får även lämna nödvändigt bistånd enligt den föreslagna lagen.

Det föreslås vidare i propositionen att en kommun ska ha rätt till ersättning av staten för skäligen kostnader som är direkt hänförliga till det stöd och den hjälp som de evakuerade har fått i samband med ankomsten till Sverige. Statens kostnader bör sedan fördelas mellan alla kommuner i efterhand.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 mars 2018.

Utskottets överväganden

Lag om bistånd till enskilda efter evakueringar till Sverige

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag.

Propositionen

En ny lag om bistånd till enskilda efter evakueringar till Sverige

Erfarenheterna från tidigare evakueringar visar enligt regeringen att en evakuering till Sverige som initieras av staten kan leda till att ett stort antal personer under en begränsad tid anländer till Sverige.

Regeringen bedömer mot bl.a. denna bakgrund att det finns ett behov av att förbättra förutsättningarna för kommuner att lämna de evakuerade det stöd och den hjälp de behöver när de ankommer till Sverige. I övergången från en konsulär katastrofinsats utomlands behövs därför enligt regeringen nya bestämmelser för att underlätta för kommunerna i sådana situationer att göra nödvändiga insatser för att kunna tillgodose de evakuerades behov av stöd och hjälp enligt socialtjänstlagen när de anländer till Sverige.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att en ny lag om bistånd till enskilda efter evakueringar till Sverige ska införas. Lagen ska gälla när evakuerade ankommer till Sverige vid en konsulär katastrofinsats enligt lagen om konsulära katastrofinsatser.

Enligt regeringen är syftet med förslaget att underlätta för den kommun i Sverige dit de evakuerade ankommer att ge stöd och hjälp till de evakuerade utifrån kommunens ansvar enligt socialtjänstlagen.

Regeringen bedömer att en evakuering med stor sannolikhet kommer att vara det centrala inslaget under en konsulär katastrofinsats. Det är vid en sådan nationell evakuering av ett stort antal människor som det enligt regeringen finns behov av att underlätta för kommuner att bistå de evakuerade med stöd och hjälp enligt socialtjänstlagen när de kommer till Sverige. Regeringen anser att den nya lagen endast ska gälla när evakuerade ankommer till Sverige vid en konsulär katastrofinsats. En förutsättning för att den föreslagna lagen ska gälla är att regeringen fattat beslut om en konsulär katastrofinsats.

Bistånd till enskilda

Regeringen anser att det inte kan uteslutas att förhållandena vid ankomsten kan vara sådana att det kan finnas behov av att kunna ge de evakuerade bistånd även då en behovsprövning i varje enskilt fall enligt socialtjänstlagen inte kan avvaktas eller en sådan behovsprövning inte kan genomföras. Regeringen bedömer att det finns risk för att ett sådant förfarande skulle ta mycket tid,

väcka upprörda känslor hos människor som evakuerats och därmed försvåra i stället för att underlätta kommunens arbete. Det finns även ett allmänt intresse, inte minst av säkerhetsskäl, att motverka stora och långvariga folksamlingar på ankomstplatsen.

För att undvika en sådan situation som den nu beskrivna och därmed underlätta för en kommun att ge stöd och hjälp utifrån kommunens ansvar enligt socialtjänstlagen föreslår regeringen att det införs en bestämmelse om att en kommun får ge bistånd till de evakuerade utan en sådan individuell prövning som förutsätts i 4 kap. samma lag. Kommunen får därmed möjlighet att se till att de evakuerade får stöd och hjälp vid ankomsten, oavsett hur många evakuerade som anländer till kommunen.

Det bör enligt regeringen vara situationen när de evakuerade anländer från utlandet som får avgöra om kommunen behöver tillämpa den föreslagna bestämmelsen. Med nödvändigt bistånd bör avses sådant bistånd som kommunen i den uppkomna situationen bedömer behövs för att tillgodose de akuta behov som evakuerade uppvisar eller på annat sätt ger uttryck för av t.ex. mat och dryck, skyddande filter eller kläder och bussbiljetter.

Att lämna nödvändigt bistånd i enlighet med den föreslagna lagen bör enligt regeringen vara en möjlighet och inte en skyldighet för kommunen. Sådant bistånd ska enligt förslaget inte få förenas med villkor om återbetalning.

Samverkan mellan kommuner

Regeringen anser att erfarenheter från tidigare evakueringar talar för att en annan kommun kan behöva hjälpa den kommun dit de evakuerade ankommer. Att det är frågan om att få hjälpa en ankomstkommun bör enligt regeringen framgå av lagtexten. I syfte att underlätta för ankomsten av de evakuerade till Sverige föreslår regeringen därför att en kommun ska få hjälpa en ankomstkommun som ger stöd och hjälp utifrån sitt ansvar enligt socialtjänstlagen till evakuerade i samband med ankomsten till Sverige. Sådan hjälp ska enligt förslaget få lämnas efter en begäran av ankomstkommunen.

Ersättning till kommuner

Regeringen konstaterar att det endast kommer att vara ett begränsat antal kommuner som belastas av kostnader vid framtida evakueringar. Regeringen föreslår därför att en kommun efter ansökan ska ha rätt till ersättning av staten för skäligen kostnader som är direkt hänförliga till det stöd och den hjälp som de evakuerade har fått i samband med ankomsten till Sverige. För att ersättning ska betalas ut bör det enligt regeringen vara fråga om skäligen kostnader som är direkt hänförliga till stöd och hjälp som de evakuerade fått vid ankomsten till Sverige vid en konsulär katastrofinsats. Kostnaderna bör vara skäligen i den meningen att de ska vara proportionerliga i förhållande till situationen när de evakuerade anländer.

Socialstyrelsen bedöms av regeringen vara den myndighet som är bäst lämpad att pröva framtida ersättningsanspråk från kommunerna.

Beslut om ersättning till kommuner ska enligt förslaget kunna överklagas till en allmän förvaltningsdomstol.

Regeringen anser att det inte är rimligt att endast vissa kommuner ska behöva drabbas av kostnader vid en evakuering. De kostnader som uppkommer för kommuner som ger stöd och hjälp i sådana situationer bör därför enligt regeringen fördelas inom hela kommunsektorn.

Regeringen föreslår att kostnaderna fördelas mellan alla kommuner i efterhand genom att det generella statsbidraget, utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerna, anslag 1:1 Kommunalekonomisk utjämning, justeras nästkommande år.

Ikraftträdande

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 mars 2018.

Utskottets ställningstagande

Propositionen har inte lett till några motionsyrkanden eller andra invändningar under utskottsbehandlingen. Utskottet finner att regeringens förslag till ny lag är ändamålsenligt utformat och att det bör antas. Med detta föreslår utskottet att riksdagen antar det lagförslag som läggs fram i propositionen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2017/18:29 Lag om bistånd till enskilda efter evakueringar till Sverige:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om bistånd till enskilda efter evakueringar till Sverige.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om bistånd till enskilda efter evakueringar till Sverige

Härigenom föreskrivs följande.

Tillämpningsområde och syfte

1 § Denna lag gäller när evakuerade ankommer till Sverige vid en konsulär katastrofinsats enligt lagen (2010:813) om konsulära katastrofinsatser.

2 § Syftet med lagen är att underlätta för den kommun i Sverige dit de evakuerade ankommer (ankomstkommunen) att ge stöd och hjälp till de evakuerade utifrån kommunens ansvar enligt 2 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Bistånd till enskilda

3 § När en kommun ger stöd och hjälp utifrån sitt ansvar enligt 2 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) till evakuerade i samband med ankomsten till Sverige, får kommunen ge bistånd till de evakuerade utan föregående individuell prövning (nödvändigt bistånd). Ett sådant nödvändigt bistånd får inte förenas med villkor om återbetalning.

Samverkan mellan kommuner

4 § En kommun får hjälpa en ankomstkommun som ger stöd och hjälp till evakuerade i samband med ankomsten till Sverige, om ankomstkommunen begär sådan hjälp. En kommun som hjälper en ankomstkommun får även lämna nödvändigt bistånd enligt 3 §.

Ersättning till kommuner

5 § En kommun har efter ansökan rätt till ersättning av staten för skäliga kostnader som är direkt hänförliga till det stöd och den hjälp som de evakuerade har fått i samband med ankomsten till Sverige.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om ersättningen.

Överklagande

6 § Beslut enligt 5 § denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2018.